

РЕЦЕНЗІЯ

завідувача кафедри регіонального та місцевого розвитку Національного університету «Львівська політехніка» д.е.н. доц. Матвіїшина Євгена Григоровича на дисертаційну роботу *Барбір Ірини Миколаївни* на тему: «*Розвиток державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту в Україні*», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Стан розвитку автотранспортної галузі в Україні вимагає постійних інвестицій для підтримки її об'єктів у належному технічному стані та його покращення. Це особливо важливо з погляду забезпечення надійності автотранспортного сполучення з європейськими країнами, що набуло особливої актуальності в час війни 2022 року. Зокрема переорієнтація українського експорту, особливо агропродовольчої продукції, на сухопутні шляхи через блокування морських шляхів і тимчасову окупацію частини українських портів зумовила інтенсифікацію транскордонних перевезень як залізничним, так і автомобільним транспортом. Надання гуманітарної та військової допомоги від країн-партнерів також здійснюється й автомобільними дорогами. Автотранспортні перевезення та відповідна інфраструктура є також важливим елементом іміджу країни.

Залучення інвестицій для розвитку автотранспортної галузі, зокрема сфери автотранспорту, може відбуватися через різні механізми. Враховуючи спільну зацікавленість у якісному функціонуванні цієї сфери приватних інвесторів та держави, доцільно паралельно з іншими формами інвестування застосовувати механізм державно-приватного партнерства. Нормативно-правове забезпечення та інструментарій реалізації ДПП в Україні певною мірою розроблені, проте практика його застосування свідчить про певну його недосконалість. З цього погляду тема дисертації, підготовленої Іриною Миколаївною, є актуальною, а її дослідження – вчасним.

У вступі до дисертації авторка визначила актуальність проблематики дослідження, навела короткий огляд попередніх досліджень, сформулювала мету дисертації та завдання, вирішення яких дає змогу досягти її. У цій частині роботи авторка встановила також об'єкт та предмет дослідження, методи його проведення та висвітлила елементи наукової новизни. Об'єктом дисертаційного дослідження (с. 22) є реалізація державно-приватного партнерства, а предметом – розвиток державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту України.

У першому розділі дисертації Барбір І.М. обґрунтувала теоретичні засади державно-приватного партнерства (ДПП) у сфері автотранспорту, розкривши історію розвитку ДПП (с.27-43), механізм його реалізації у сфері автотранспорту (с.44-57) та світовий досвід організації ДПП у сфері транспортної інфраструктури автотранспорту (с.59-75). Другий розділ дисертації Ірина Миколаївна присвятила ґрунтовному аналізу стану державно-приватного партнерства та інвестиційної діяльності у сфері автотранспорту в Україні. Зокрема авторка розглянула різноманітні аспекти організаційно-правового забезпечення ДПП та інвестиційної діяльності (с. 85-124). Нею звернуто увагу на прогалини вітчизняного законодавства, які ускладнюють реалізацію інвестиційних проєктів на засадах ДПП (с.92-98; 108-110). У другому розділі також обґрунтовано необхідність удосконалення інституційного забезпечення щодо

впровадження ДПП у сфері автотранспорту (с. 112-123). Авторка наголошує на потребі чіткої конкретизації інституції, яка б мала повноваження щодо залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у конкретну сферу, зокрема розвиток автомобільного транспорту в Україні (с.121). У третьому розділі досліджено напрями розвитку державно-приватного партнерства у сфері автотранспорту України. Барбір І.М. розкрила засоби та форми розвитку державно-приватного партнерства. Вона виокремила фактори, які перешкоджають процесу реконструкції та оновлення транспортного комплексу (с.153-155), перерахувала форми розвитку ДПП та засоби його вдосконалення (с.162-165), навела пропозиції щодо форм активізації відносин державно-приватного партнерства в умовах децентралізації (с.166-167). У Висновках Барбір І.М. узагальнила отримані результати дисертаційної роботи, конкретизувала зміст проведеного дослідження та розроблених нею рекомендацій (с. 204-209). Авторкою опрацьовано і використано в дослідженні понад 120 джерел (с. 78-84, 126-132, 196-203).

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, наведених у дисертаційній роботі. Під час розроблення положень дисертаційної роботи Барбір І.М. застосувала загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, що дало їй змогу окреслити об'єкт і проблемне поле дослідження, проаналізувати світовий і вітчизняний досвід у досліджуваній сфері та обґрунтувати основні положення дисертації. Зокрема, серед застосованих методів у дисертації зазначаються системний метод; метод аналізу та синтезу; історичний метод; методи узагальнення та моделювання (с. 22). Авторкою виконано критичний аналіз джерельної бази, яка включає: законодавчі та нормативно-правові акти України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, офіційні дані Державної служби статистики України та авторитетних міжнародних організацій, результати власних досліджень тощо. Сформульовані дисертанткою авторські наукові положення та результати її досліджень доповідалися на трьох міжнародних і трьох вітчизняних науково-практичних конференціях, що підтверджено опублікованими матеріалами з тезами її доповідей. Довідки про впровадження результатів свідчать про можливість їх використання зокрема для врегулювання «викликів у залученні державно-приватного партнерства до сфери автомобільного транспорту» (Чернівецька обласна рада) та «при прийнятті стратегічних програм» (Чернівецька міська рада).

Новизна основних наукових положень, висновків та одержаних результатів. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи Барбір І.М. визначається її метою: «обґрунтування організаційно-правового підходу розвитку державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту України і розроблення рекомендацій щодо його реалізації». Серед елементів наукової новизни дисертації одним із найбільш значущих є запропонований авторкою підхід до дослідження розвитку сфери автомобільного транспорту України, який полягає у виокремленні в публічному управлінні, серед інших, механізму залучення інвестиційної діяльності з державно-приватного партнерства у сферу автомобільного транспорту, це дало змогу встановити важливість внесення змін у чинному законодавстві за допомогою обґрунтування організаційно-правового підходу в загальній науковій концепції дисертаційної роботи. Важливим доробком Барбір І.М. є обґрунтування удосконалення інституційного забезпечення механізму залучення державно-приватного партнерства для розвитку (підрозділ 2.3 і 3.3). Запропоновані організаційно-правові та соціально-економічні

підходи зі залучення механізму державно-приватного партнерства у сферу автомобільного транспорту дають змогу брати до уваги як потреби суспільства в послугах цієї галузі, так і формування конкурентного економічного середовища в процесі реалізації проєктів ДПП (підрозділ 3.1). Авторкою обгрунтовано завдання державної політики у сфері автомобільного транспорту, доцільність використання можливостей, які надає співдружність між Україною та ЄС, важливість забезпечення прозорості процедур реалізації ДПП для підвищення інвестиційної привабливості автотранспортної галузі (підрозділ 3.2).

Повнота викладу основних наукових положень, висновків в опублікованих працях. Опубліковані Барбір І.М. праці висвітлюють представлені у дисертації положення наукової новизни та розроблених рекомендацій. Загалом, за темою дисертації опубліковано 10 робіт, серед яких 4 наукових праці, зокрема 3 статті у фахових виданнях України, 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, 6 тез доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише результати, які були отримані Іриною Миколаївною особисто. Кількість публікацій, їхній обсяг та якість відповідають вимога Міністерства освіти і науки України до дисертацій.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи. Дисертація Барбір І.М. справляє позитивне враження, має важливе наукове і практичне значення. Проте окремі авторські позиції спонукають до дискусії.

1. У висновках до третього розділу (с.195) вказано: «Вперше досліджено та визначено перспективу розвитку механізму державно-приватного партнерства, зокрема у сфері автомобільного транспорту та реалізації політики щодо транспортної інфраструктури». Доцільно було б узгодити це формулювання із пунктом «уперше», наведеним у Вступі.

2. В анотації (с. 5) задекларовано: «Уточнено який механізм державно-приватного партнерства є найефективнішим, обгрунтовано авторське бачення щодо залучення концесійних договорів як механізму державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту». Доцільно б узгодити це твердження із відповідним пунктом новизни «удосконалено», що викладено у Вступі.

3. Дисертація виграє б, якби застосуванню проєктного менеджменту було приділено більше уваги. У дисертаційній роботі по це йдеться у Вступі в рубриці «набули подальшого розвитку» та Висновках у пункті 2 («Вивчення світового досвіду в частині використання проєктного менеджменту корисне для розроблення та обгрунтування державної стратегії застосування державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту України...») й у пункті 6 («місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування запропоновано реалізацію державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту щодо використання підходів проєктного менеджменту, що дає змогу постійно аналізувати витрати, економити ресурси, регулярно моніторити виконання проєктів»). Пропозиції щодо застосування проєктного менеджменту є лише декларативними.

4. Вільно використовуються словосполучення, які не є усталеними і не розкриваються в тексті: «...механізмів його історичного впровадження...» (с.2), «метод моделювання визначено для формулювання аналізів, схем та результатів» (с.22), «...економічного приросту країни...» (с.112), «...потребує певної кореляції щодо структурування» (с.121).

5. Вживаються недоречні словосполучення: «забезпечити приватного партнера бажанням до інвестування» (с.6), «визначення регулюючих пріоритетів» (с. 119, 165), «такі прогресії для України як інвестиційної країни у майбутньому сприятимуть інноваційному та прогресивному розвитку» (с.169), «такі прогресії слугуватимуть привабливістю України» (с. 190).

Загальний висновок

Дисертація Барбір Ірини Миколаївни на тему: «Розвиток державно-приватного партнерства у сфері автомобільного транспорту в Україні», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», відповідає вимогам МОН України та рекомендується для подання до розгляду і захисту у спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

завідувач кафедри регіонального
та місцевого розвитку

Навчально-наукового інституту адміністрування,
державного управління та професійного розвитку

Національного університету

«Львівська політехніка»

д.е.н. доц.

Євген МАТВІЙШИН

